

4. Johns, A. M. (2013). The history of English for specific purposes research. In B. Paltridge & S. Starfield (Eds.), The handbook of English for specific purposes (pp. 5–30). Wiley-Blackwell.
5. Khamroeva, S. K. K. (2025). English for Specific Purposes (ESP) for medical purposes. American Journal of Education and Evaluation Studies, 2(10), 91-96. <https://semantjournals.org/index.php/AJEES/article/view/2583/2032>
6. Montalt, V., & González Davies, M. (2007). Medical translation step by step: Learning by drafting. Routledge.
7. Orr, T. (2002). Language for special purposes: A practical guide for teachers and learners. Routledge.
8. Paltridge, B., & Starfield, S. (Eds.). (2013). The handbook of English for specific purposes. Wiley-Blackwell.
9. Trace, R., Hudson, R., & Brown, M. (2015). Specialized languages in professional communication. Springer.

Пасічник Наталія

*кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і практики перекладу
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
Тернопіль, Україна,*

Косенко Анна

*кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри комунікативної лінгвістики та перекладу
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича,
Чернівці, Україна*

ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧА СПАДЩИНА БОГДАНА ЛЕПКОГО

Актуальність дослідження обумовлена зростанням наукового інтересу до літературної та літературознавчої та перекладознавчої спадщини Богдана Лепкого. На сьогоднішній день опубліковано чимало українських і польських наукових досліджень, які присвячені аналізу перекладацьких трансформацій, застосованих Богданом Лепким у його практичній діяльності [1].

Богдан Лепкий (повне ім'я – Богдан Теодор Нестор Лепкий) народився 9 листопада 1872 року в селі Кругулець, що на Тернопільщині. З шести років хлопчик мешкав у свого діда, який був священником та обіймав посаду віце-маршалка Бережанського повіту. Початкову освіту Лепкий здобував за допомогою домашнього учителя, завдяки чому у 1878 році його було зараховано одразу до другого класу місцевої школи з польською мовою навчання. У 1883 році він вступив до Бережанської класичної гімназії, яку успішно закінчив у 1891 році. Подальшу освіту Богдан Лепкий розпочав у Віденській академії мистецтв, проте за три місяці перевівся на філософський факультет Віденського університету. У 1899–1914 роках Лепкий мешкав і

працював у Кракові, куди його запросили викладати українську мову та літературу в Ягеллонському університеті. Паралельно він обіймав посаду професора у краківських гімназіях імені Яна Собеського та святого Яцка, працював доцентом на курсах підвищення кваліфікації вчителів, а також співпрацював із літературним об'єднанням «Молода Польща». У 1901 році Лепкий став одним із засновників «Слов'янського клубу», який видавав журнал «Świat słowjanski», де він вів рубрики «Руська хроніка» та «Огляд руської преси». У січні 1921 року Богдан Лепкий переїхав до Берліна, де почав співпрацювати з видавництвом «Українське слово», яке займалося випуском бібліотеки творів української класики та сучасної літератури. До 1923 року він також працював в Управі Українського Червоного Хреста і очолював «Українську Громаду» [4].

Богдан Лепкий відомий своїми перекладами класичних творів української літератури польською мовою, передусім поеми «Слово о полку Ігоревім» та поеми «Катерина» Тараса Шевченка, збірки новел «В путях шайтана» Михайла Коцюбинського, поетичного доробку своїх сучасників Максима Рильського та Павла Тичини, а також перекладами польської літератури на українську мову, зокрема творчості Казімежа Пшерва-Тетмаєра та Марії Конопніцької, що свідчить про клопітку працю письменника на шляху до порозуміння між українцями та поляками.

Сьогодні існує значна кількість українських і польських наукових робіт, які аналізують перекладацькі трансформації, використані Богданом Лепким у його практичній діяльності, а також його теоретичні міркування про переклад поезії та прози [5], [2], [3], [4]. Однак сам письменник найбільш чітко виклав своє розуміння цієї проблематики. Так у праці «До питання про переклади ліричних поезій» Лепкий пише:

«Годі в короткій статті відповісти основно на це питання. Висловлю тільки декілька гадок, які насувалися мені нераз, коли я перекладав «Слово о полку Ігоревім» на мову польську, а поезії Конопніцької і Тетмаєра на українську. Якщо не легка річ дати добрий переклад повісти, або новелі якогось визначного письменника, що має свій власний стиль і свою питьому ритміку, то переклади архитворів поезії, а лірики з окрема, це справжня «прикра конечність». **Конечність**, бо годі знати всі мови, а в кожній написано чимало гарного й цінного, а **прикра**, бо архитвору властиво перекласти годі. Це таке важке завдання, як приміром переробити ноктурн Шопена з фортепяну на скрипку. Перерібка може вийти гарна і вдатна, але не буде це той самий ноктурн, що його написав Шопен для фортепяна, лиш перерібка» [1].

У зазначеній розвідці Богдан Лепкий аналізує наявні переклади з Юліуша Словацького та Адама Міцкевича:

«Ось один примір, як багато значить рим у віршу:
Словацкі в Оjcu zadżumionych каже:
Odkąd do mego płóciennego dworu
W tej kwarantannie wszedł anioł pomoru,

а Твердохліб перекладає: З часу, як в шатра ввійшов полотняні Ангел погібелі в сій квантані. Перевід вірний і здавалося б бездоганний. Але візьмим рими: «dwoгу – romogu» і «полотняні – квантані». Яка ріжниця! Словацького римове «о», сперте на «г» звучить поважно, грізно, трагічно, у Твердохліба «я» і «а» сперте на «н», того вражіння не викликає. Подібно: «purpura – chmura», а «опари – хмари», або: «płótна – okrutna», а «подерте – смерти» [1].

Як бачимо, Лепкий спирається на технічне обґрунтування доцільності тієї, чи іншої перекладацької трансформації. Проте навіть у препаруванні перекладів, Богдан Лепкий акцентує на порозумінні між двома народами за посередництва обох мов:

«Ріжні інструменти, це наче ріжні мови, тільки що між мовами ще більші ріжниці, як між інструментами, бо ті самі звуки в ріжних мовах ріжно звучать і мають свій окремиий характер, а до того мова так глибоко входить у суть твору, що відділити її від нього й заступити, чи там виручити другою, незвичайно важко. Мова це не лиш середник до висловлення мистецького задуму поета, але й чин ник співтворчий, від першого завязку твору аж до його остаточного оформлення. Тому то й змінити мову якоїсь поезії, значить змінити її характер, а часто-густо і її зміст» [1].

Висновок. Таким чином, перекладознавчі погляди Богдана Лепкого базуються на технічному обґрунтуванні доцільності певних перекладацьких трансформацій. Водночас Богдан Лепкий наголошує на перекладі художньої літератури як на інструменті культурної промоції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Богдан Лепкий. До питання про переклади ліричних поезій. <https://www.inst-ukr.lviv.ua/files/paradygma/387-398-lb.pdf>
2. Дирда Н. Тарас Шевченко в літературно-естетичній концепції Богдана Лепкого / Н. Дирда // «Високе небо Богдана Лепкого»: спроба антології у публіцистиці, поезії, музиці. Бережани ; Тернопіль : Джура, 2001. С. 81-86.
3. Зимомря М. Особливості інтерпретації поетичного тексту в оцінках Богдана Лепкого як перекладача. Наукові записки. Вип. 75(5). Сер. : Філологічні науки (мовознавство). Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2007. С. 3-9.
4. Лев В. Богдан Лепкий 1872–1941. Життя і творчість. Нью Йорк; Париж; Сідней ; Торонто : [б. в.], 1976. 397 с.
5. Мельничайко В. Поезії Тараса Шевченка в перекладі Богдана Лепкого польською мовою. Богдан Лепкий – видатний український письменник. Збірник статей і матеріалів урочистої академії, присвяченої 120-річчю від дня народження письменника. Тернопіль, 1993. С. 61-66.